

# Metodologický seminář – I.

Pavλίna Janošová

[janosova@htf.cuni.cz](mailto:janosova@htf.cuni.cz)

Konzultace: čtvrtěk 13.00-15.00 v L-201

*Otázky a nejasnosti, které se týkají závěrečných prací  
i tohoto předmětu,*

***diskutujeme v hodině***

*(nikoli před ní nebo po ní),*

***a na konzultacích.***



## Cíl kurzu:

### Seminář je určen:

pro studenty, kteří chtějí psát **závěrečnou práci empirického (výzkumného) charakteru** nebo o takové eventualitě uvažují (alternativou pro teoretické/humanitně zaměřené práce je metodologický seminář doc. Pavlíka v ZS)

příp. pro studenty, kteří se chtějí **seznámit se základními informacemi o psaní výzkumné práce** a se statistickými výpočty a statistickými pojmy (mj. i pro čtenářskou schopnost porozumět základní terminologii).

a pro ty, kteří **uvažují o navazujícím studiu** třeba i na jiné fakultě.

Je také metodologickým začátkem pro ty, kteří **uvažují o doktorském studiu**.

- Měl by zároveň předejít vašemu uvíznutí v nějaké nejasnosti při psaní a pomoci vám **bojovat s prokrastinací** 😊

## VÝSTUP:

- **Zápočet** za docházku (70 %) a za písemný test ze základních metodologických informací, které v nich budou prezentovány.
  - Přítomnost na docházce je potřeba volit podle individuální obeznamnosti s probíranými tématy (neznalost neomlouvá).
  - Podklady k přednáškám (Powerpointy apod.) najdete **v Moodle** (<https://dl1.cuni.cz/course/view.php?id=11556>).
- Ústní výstup v podobě seznámení ostatních s tématem práce nebo s jeho hledáním, případně s předběžnou koncepcí práce a s představou o tom, jak plánujete pokračovat při jeho zpracovávání. Je nabídkou i pro ty z vás, kteří jste při psaní práce uvízli => s čím si nevíme rady.
  - Budeme o tom diskutovat s ostatními, pomůžeme si vzájemně hledat optimální řešení.
  - Přidáváme i vlastní doporučení „*co se nám vyplatilo*“ ale i „*jaká cesta se ukázala jako slepá.*“
- Aktivita v hodinách, vzájemná inspirace. Víc hlav víc ví.

# Moodle:

## harmonogram a písemné podklady (<https://dl1.cuni.cz/course/view.php?id=11556>).

DL 1 Titulní stránka Podpora uživatelů

Čeština (cs) Momentálně na stránce

Titulní stránka / Kurzy / Teologické fakulty / Husitská teologická fakulta / Katedra učitelství / Učitelství a Sociální pedagogika / Metodologický seminář k empirické práci I.

## Metodologický seminář k empirické práci I.

Kurz

Úvod Sbalit vše

**Vážené studentky, vážení studenti,**

**Metodologický seminář – I.** je základní pomůckou studentům, kteří se ve své závěrečné práci zaměřují na téma výzkumného charakteru, a těm, kteří o této eventualitě uvažují. Je určený i ostatním studentům, kteří se chtějí seznámit s koncepcí, strukturou, pravidly a s postupem psaní výzkumného textu společenskovědního charakteru. Díky poznatkům o kvantitativní a kvalitativní metodologii v semináři budete schopni analyzovat a operacionalizovat základní výzkumný problém, zvolit vhodný metodologický postup, provést výzkum, interpretovat nálezy a vytvořit na jejich základě odborný text. V semináři budeme zároveň diskutovat dílčí výzkumné problémy, se kterými se při psaní závěrečných prací setkáváte. Absolvováním tohoto předmětu budete schopni samostatně zpracovat závěrečnou výzkumnou práci na úrovni univerzitního bakalářského stupně.

**Průběh výuky:**

V prezenční výuce budeme probírat témata psaní závěrečných prací, krok za krokem. Zde v Moodle najdete souhrnné a aktuální informace k tomuto předmětu a výukové materiály, které jsou shrnutím přednášek.

Přednášky a podklady zveřejněné zde v Moodle pokryjí veškerou učební látku, nutnou pro složení zápočtu.

**Témata:**

1. Výběr tématu pro závěrečnou práci a jeho specifikace.
2. Hledání informačních zdrojů - systém knihoven, rešerše, internetové a elektronické informační zdroje, dostupné databáze a vyhledávače. Charakteristika různých druhů informačních zdrojů, možnosti a limity práce s těmito zdroji.
3. Způsob odkazování a citace podle ČSN ISO 690 z r. 2011

Pokud budete pokračovat v prohlížení těchto webových stránek, souhlasíte s našimi zásadami.

KDO NAVŠTĚVOVAL PŘEDMĚT

„PRÁCE S ODBORNÝMI TEXTY“?

- Je zájem o přednášku o informačních zdrojích?
- (Nebo jen stručné zopakování?)
  
- Je zájem o podrobnou přednášku o způsobu odkazování?
- (Nebo jen na upozornění na nejpodstatnější problémy?)

## SEZNAM TÉMAT:

1. **Výběr tématu** pro bakalářskou/diplomovou práci. Role vedoucího a studenta.
2. **MOŽNOST: Hledání informačních zdrojů** - systém knihoven, rešerše a práce s nimi, internetové zdroje a adresy (Science Direct, JSTOR, Taylor & Francis. Vyhledavače NK-ANL, SKC, SKC-seriály); vhodnost informačních zdrojů; způsob práce s informačními zdroji (kartotéky, elektronický systém Mendeley).
3. **MOŽNOST: Způsob odkazování**, citace, citační norma ČSN ISO 690 z r. 2011 (2022).
4. **Koncepce a struktura teoretické části práce**, forma a obsah jednotlivých částí, číslování kapitol, problematika normostrany (příslušná opatření děkanky a rektorky).
5. **Koncepce a struktura praktické (empirické, výzkumné) části práce**, obsah jednotlivých částí (metoda výzkumu, způsob provedení výzkumu, formulace hypotéz/výzkumných otázek, etická stránka výzkumu, zpracování výsledků do tabulek, grafů, interpretace výsledků, diskuse).

## SEZNAM TÉMAT (pokračování):

6. **Kvalitativní zpracování** - obsahová analýza (kódování pro kvantitativní vyhodnocení); tematická analýza (otevřené a axiální kódování); základní principy IPA, diskurzivní a narativní analýzy – [rozhovory, pozorování, případové studie, volné odpovědi a otevřené otázky v dotaznících].
7. **Statistický výpočet Chí kvadrát** pro čtyřpolní tabulku (metoda pro vyhodnocení kategoriálních [slovních] dat v *dotaznících*).
8. **Statistický výpočet směrodatné odchylky, rozptylu a výpočet T-testu** (metoda pro vyhodnocení číselných [pořadových a spojitých] dat v *dotaznících*) v Excelu.
9. **Statistický výpočet Pearsonova korelačního koeficientu**. A všechny statistické výpočty v Excelu (*pro dotazníky*).
10. **Seznámení se základními statistickými pojmy** (faktorová analýza, korelace, *modus, medián, steny, percentily,...* statistický software JASP nebo SPSS). **Úvod do četby výzkumných studií.**

## DOPORUČENÁ LITERATURA:

- **ČSN ISO 690, 01 0197** (dostupná též na: <https://sites.google.com/site/novaiso690/>).
- Ferjenčík, Ján: Úvod do metodologie psychologického výzkumu. Portál, Praha, 2000.
- **Švaříček, Roman, Šed'ová, Klára a kol.: Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Portál, Praha 2007.**
- Gulová, Lenka, Šíp, Radim: Výzkumné metody v pedagogické praxi. Praha, Grada, 2013.
- **Chráska, Miroslav: Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu. Grada, Praha, 2007 (či pozdější vydání).**
- Mareš, P., Rabušic, L., Soukup, P.: Analýza sociálně vědních dat (nejen v SPSS). Masarykova univerzita, Brno, 2015.
- Urbánek, T., Denglerová, D., Širůček, J.: Psychometrika. Měření v psychologii. Portál, Praha, 2011.



Proč tento kurz?



- „*Neznalost neomlouvá*“ (kdo tvoří posuzovací komisi?)
- Metodologie, postupy a pravidla na mnoha VOŠ se nehodují s tím, co je požadováno na univerzitě.
- **Je potřeba absolvovat tento seminář (nebo jiný empiricky zaměřený seminář na společenskovědní fakultě UK) a dodržovat při psaní Bc. práce v něm uváděné požadavky.**

## PRAKTICKÁ DOPORUČENÍ (co je potřeba mít na zřeteli při zadávání tématu):

### - **Jak si zvolit vedoucího?** Co může vedoucí práce požadovat?

- *Vedoucí neručí za to, že práci napíšete => iniciativa je na straně studenta*
- *Zápočet za konzultace k Bc. práci se dostává za práci ve stádiu, až když je hotová a podle vedoucího je v obhajitelném stavu (tj. před nahráním do SIS).*

### - S kým můžeme konzultovat svou práci?

### - **Jaký je proces zadávání tématu Bc. práce?**

- *Jakou má žádost podobu?*
- *Kdy se musí žádost odevzdat?*





## Dva principy psaní odborných textů:

- Psaní odborného textu - tvořivé řemeslo (má pevná pravidla)
- Ovšem také požadavek nového přínosu (riziko kompilace)...
  - *Jak zajistit přínos své práce?*

## Práce z historických věd



1. Studium většiny relevantních **pramenů**, včetně **archiválií a cizojazyčných publikací**. Detailní práce s informačními zdroji
  - *Nastudovaná literatura musí pokrýt celou sledovanou oblast*

## Práce ze společenských věd



1. Studium relevantních monografií
2. Studium časopiseckých studií
3. **Vlastní výzkum**
4. Propojení vlastního výzkumu s již známými poznatky z teorie
  - + Nějaké cizojazyčné publikace
  - *Nastudovaná literatura nemusí pokrýt celou oblast, lze ji doplnit výzkumem*

## Volba tématu a jeho vymezení:



- *Času na psaní je málo*
- Téma, které nás zajímá
- Téma, o kterém už něco víme
- Riziko širokého/úzkého vymezení tématu – potřeba orientace v literatuře
  - *Rešerše literatury (kolik jí je? Jaké kvality? Co přesně pokrývá?)*
  - *Prolistujme obsahy tematicky blízkých monografií*
- Znalost příslušného cizího jazyka (s možností využití např. DeepL)

## PRAKTICKÁ DOPORUČENÍ (co je potřeba mít na zřeteli při zadávání tématu):

- **Hledáme téma, které se vztahuje k našemu oboru a k naší odbornosti**
  - *nejde psát práci s názvem „Autismus“.*
  - *Jde ale psát práci s názvem „Adaptace žáků s poruchami autistického spektra na školní třídu“.*
  - *Nevadí, když jedno téma píše víc studentů.*
  - *Námi zvolené téma nemusí být přijato. Práce se mají obvykle týkat problematiky, kterou na HTF někdo vyučuje nebo v ní je odborník. Téma se do-vymýšlí společně s vedoucím.*
- **Očekává se, že studenti mají na HTF absolvované předměty, které se týkají zvolené problematiky (nebo na ně paralelně dochází na začátku psaní své práce)**  
=> mají určité vstupní znalosti.

## Pro koho „to“ píšeme?

- **Psaní textu je „dialog“** (- přinejmenším první část dialogu)
- Dodat čtenáři informace nutné pro porozumění celému textu; ale ne „vatu“
- Vysvětlit, co přesně mám na mysli (myšlenky, názory, úvahy)
- Odlišovat pro sebe i pro čtenáře to, co jsou *poznatky* (*evidence based knowledge*), od toho, co je „jen“ *názor*.
- Odlišit čtenáři informace *převzaté* od těch, které *přináším já*.
- **Pozor na nepřesná či „absolutní tvrzení“** – viz příklad textu o prevenci:
  - *„...Musíme umět odhadnout téma a čas pro cílovou skupinu. Pokud jsme s tématem z hlediska věku žáků přišli příliš brzy nebo příliš pozdě, tak budeme mít nulovou účinnost. Stejně následky budou mít příliš obecné preventivní programy...“*

## Jak psát?

- Nekombinovat různé typy odstavců (vypadá to nevzhledně a je to matoucí).
- Plurál majestaticus („...*víme, že v dospívání dochází k mnoha změnám*...“) – pokud vás není víc autorů nebo nemáte „v hlavě brouky“, tak se nedoporučuje.
- Akademické ani společenské **tituly se nepoužívají** (věda je demokratická).
- Ověřování významu používaných cizích slov.



## Je třeba myslet na gramatiku a stylistiku

- ✓ Jezte děti.
- ✓ Jezte, děti.

## Je třeba myslet na gramatiku a stylistiku

✓ Jezte děti.

✓ Jezte, děti.

*- Pište čárky, zachráníte tím životy dětí*

## Je třeba myslet na gramatiku a stylistiku

✓ Jezte děti.

✓ Jezte, děti.

*- Pište čárky, zachráníte tím životy dětí*

### **Pozor na dvojsmysly:**

✓ Přijmeme novou pracovní sílu na mytí nádobí a vrátného.

## Styl psaní odborného textu – *co je tady divně?*

Životní prostředí je faktor, na němž závisí život na této planetě – týká se tedy nejen nás lidí, avšak velmi často bývá zanedbávána příroda neživá, kterou máme tendenci odsouvat na inferiorní pozici.

Souvisí s ní také další témata, například ekosystémy hornin a půdní vlhkosti. 1/3 odborníků se domnívá, že životní prostředí je fatálně ohroženo. Což by mohlo znamenat, že ...

**PRINCIP PSANÍ: Péče o čtenáře;**  
**Užíváme spisovnou češtinu, nikoli hovorovou;**  
**odborný text není esej!**

- ***Jeden odstavec – jedno téma*** (jde do jisté míry o samostatný celek, proto nemůže začínat větou s nevyjádřeným podmíněním)
- ***Jedna věta – jedna myšlenka*** (jinak se utopíme v gramatických nejasnostech jako pisatelé a hlavně čtenář ztrácí pozornost)
- Nezačínat větu číslovkou vyjádřenou číslem.
- Pozor na hovorový styl („*přišlo mi zajímavé...*“)
- Nezačínat větu částicemi typu „**Což**“ – jde o hovorový styl
- Procenta: „... *s tímto názorem souhlasilo 5 % respondentů...*“  
„... *s tímto názorem souhlasilo víc žen a to s 5% rozdílem...*“
- Pozor na „tvrdá tvrzení“ typu: *Z. Matějček tvrdí, že pro děti je patrně vhodnější výchova s určitými omezeními než výchova tzv. volná.*

... Mohli bychom tedy říci, že obsahem této paradigmatické výzvy, relativně samostatné vůči té předchozí, je vývoj pojmu „spravedlnosti“ v reakci na situace konfliktu mezi odměňováním a trestáním poslušnosti a neposlušnosti distribucí projevů rodičovské lásky a péče mezi sourozence dle principu zásluhovosti na jedné straně a solidaritou (principem rovnosti a slušnosti) mezi sourozenci na straně druhé. ....

... Obsahem obecné vývojové výzvy pro morální vývoj dítěte sám o sobě (vs. té klíčové spočívající ve změně orientace respektu) pak není jen samotná emancipace od praktikovaného jednostranného respektu vůči autoritě starších, nýbrž od morálního realismu, od všeho, co souvisí s tendencí považovat povinnost a s ní spjatou hodnotu za samostatně existující a nezávislé na mysli, vnucující se nezávisle na okolnostech, v nichž se jedinec nachází; jinými slovy, emancipace od všeho, co souvisí s tím, když pravidlo není něco elaborovaného, posuzovaného a interpretovaného myslí, nýbrž dané hotové a myslí vnější, odhalované a vnucované autoritou starších. ...

# Tvořivost

- Získávání informací
- Inkubace
- Iluminace (osvícení)
- Zapracování do textu